

„Ne feledjék el, és tudjanak arról...”

A kitelepítés emlékezete

Budakeszi sváb lakosságát 60 évvel ezelőtt üzték el Budakeszről. A Német Kisebbségi Önkormányzat és a város megrendítő ünnepségsorozattal emlékezett történelmünk e szomorú korszakára. Az alábbiakban néhány gondolatot idézünk a megemlékezéseken elhangzott beszédekből.

„Azoknak a száma, akik ezt az embertelen kiűzetést átéltek évről évre kevesebb, lassan sajnos már nem is lesznek köztünk, akik szemtanúi, átéltői voltak ennek a borzasztó eseménynek. Nem lenne-e egyszerűbb tehát lezárni ezt a történelmi szakaszt és nem foglalkozni vele többet? Azt gondolom, hogy nem! Nem, mert azzal, hogy évről évre visszaemlékezünk, hogy gyerekeinknek, unokáinknak elmondjuk, és azért küzdünk, hogy a történelem e szakasza ne merüljön a feledés homályába. Ne feledjék el, és tudjanak arról, hogy annak idején milyen igazságtalanság történt azokkal az emberekkel, akik itt éltek és bár nem tudták jól a magyar nyelvet, de hazájuknak tekintették ezt az országot. Nem tettek semmi rosszat és mégis bűnhődniük kellett. Mert meg merték vallani anyanyelvüket, identitásukat. Ezek az emlékezések képezhetik az alapját annak a felelős gondolkodásnak, amely a jövőben biztosíték arra, hogy többé ne legyenek igazságtalan döntések, és senki ne bűnhődjön csak azért, mert egy népcsoporthoz tartozik, építsük fel a demokráciát és biztosítsuk az igazságszolgáltatást.” – *Kóthy né Herczeg Mária, Budakeszi Város Német Önkormányzatának elnöke.*

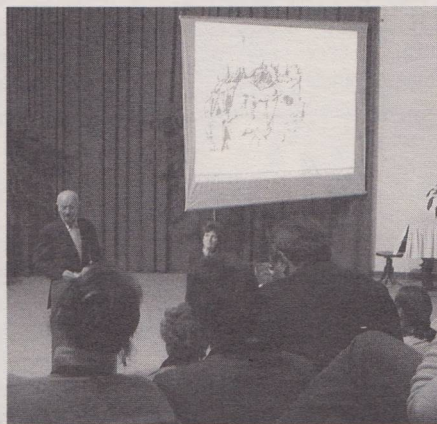
„Amikor 1996-1997-ben az elűzetés 50. évfordulójára – történelmünk e legtragikusabb időszakára – emlékeztünk, azt mondtuk: Anélkül, hogy a bennünket ért igazságtalanságot elfelejténénk és elfelejteni hagynánk, el kívánunk köszönni ettől a korszaktól. Erőnket, tehetségünket nemzetiségünk, nyelvünk, identitásunk fennmaradása további feltételeinek megteremtésére összpontosítjuk. Tesszük ezt mi itthon maradottak és teszik elűzött honfitársaink, akik ezer baráti és családi szálal, számos testvérvárosi és gazdasági kapcsolat révén kötődnek hozzánk és kötődnek Magyarországhoz. Akiket nem a bosszú és a harag, hanem a megbékélés és az együttműködés szelleme vezérel, és akik velünk együtt vállalják minden kisebbség legnemesebb küldetését, a közvetítést népek, nyelvek, kultúrák között. Különösen aktuális feladat számunkra ez mai globalizálódó világunkban, amikor az Európai Unió polgáraiaként immár egy közös nagy hazához is tartozunk.” – *Heinek Ottó, a Magyarországi Németek Szövetségének elnöke*

„Ma minden érintkezési félelem nélkül, egyetértésben, közösen emlékezünk eme emléktábla előtt. Megemlékezünk számtalan sok emberről, akik a menekülés, elűzés, deportálás

és üldözés következtében életüket veszítették. Beleértve mindazokat világszerte, kik nemzetiségük, népi és felekezeti hovatartozásuk miatt otthonukat és hazájukat veszítették. Megemlékezünk ama budakesziokról, kik elűzésük által a jogosan szerzett és megtakarított tulajdonuktól megfosztva, hontalanok (staatenlos) és röviddel később észlelték, hogy azonkívül még hazátlanok is lettek, némelyek a mai napig. Megemlékezünk az itthonmaradottakról, akik elűzésük után hazájukban hontalanok lettek. Idézem Josef Stadlert, honfitársunkat, aki Németországban az egyik versében magyarul a következőket írta:

„*Falum! Ki ma benned él, csak rab, nekünk hazánk nincs, de életünk szabad.*”

Mégis a sötét múltból a jelenbe szeretnék váltani, és próbáljuk meg felfogni és megérteni a jelentőségét, hogy a rendszerváltás erőszakmentesen ment végbe. Nekem csodának, sőt Isten kegyelmének tűnik, hogy a nagy politikai rendszerváltás idején az érintett álla-

lakok élén olyan államfők viselték a felelősséget, kik képesek voltak a fontosat a nem fontostól megkülönböztetni.” – *Anton Deberle, a Budakesser Gemeinschaft tiszteletbeli tagja*

„Ifjúkoromban, békében éltünk falunkban. Politika, háború, az egészet nem értettük. A délutáni tanulás volt a legfontosabb számunkra. Azután maradt még időnk barátokkal játszani. Majd jött a borzalmas hír: el kell hagynunk szeretett hazánkat. Az ismeretlenbe utaztunk.

Nagyon fáradtságos utazás és egy barakk táborban való tartózkodás után szétesztottak minket a környező kis falvakba. A fiatalok gazdákhöz kerültek, mivel nekik munkaerőre volt szükségük. Hiányoztak a háborúban maradtak. Nem fogadtak tárt karokkal, és hosszú ideig menekülteknek szidalmaztak.

A lakás helyzet nagyon rossz volt. A szobákat nekünk kitelepítetteknek kisajátítottak, és a legszűkebb helyen kellett együtt élnünk. Gyakran két generáció volt egy szobában. Az étel a legtöbb embernek hiánycikk volt. Így minden segítségért hálásak voltunk. Évről évre jobb lett.

Hosszú idő után elismerték a munkánkat.

Az 50-es évek közepén sok honfitársunk kezdte el családi házában az építést. A kettős megterhelés nehéz ideje következett. Hétköznap a gyárakban, néha az utazással együtt 12 órát dolgoztunk. A lakás és a munkahely közötti távolság 40–50 km-t tett ki. Szombatonként a családi házunkat építettük. Segítségül jöttek rokonok, barátok és szomszédok. Olykor 10 és 15 ember is összejött. Csak így voltunk képesek megcsinálni. Az, hogy ma itt vagyunk, az egymás közötti rendszeres kapcsolatnak köszönhetjük (...)” – *Irma Kreis, aki átélte az elűzetést*

„Úgy gondolom, sokan vannak itt most velünk! Sokan vannak, akik nem lehetnek ma közöttünk idős koruk, betegségük vagy a nagy távolság miatt. Telefonjaik útján tudom, hogy Werle Jóska, Holl Tóni, Fritz Jani lélekben itt vannak közöttünk. És hiszem, hiszem és remélem, itt vannak azok is, akik már nem érthették meg ezt a mai napot, akik úgy haltak meg, azzal a tudattal és sérelemmel, hogy a szülőföld kitaladta, kivetette magából őket. Ám a haza nem csak föld és hegy, halott hősök, anyanyelv, őseink csontjai a temetőben, kenyér és táj. A haza, a magyar haza ők maguk voltak! Életük a haza életének egy rendkívül fájdalmas pillanata volt! Mi pedig – egy boldogabb kor gyermekei – tisztelettel, a szülőföld nevében hajtjuk meg előttük a bocsánatkérés és az emlékezés lobogóját.” – *Farkas Gyula polgármester*

„Amerikában él egy legenda, amely szerint megkérdezték egyszer az indiánokat, hogy hogyan nevezték ők a földrészt, amin éltek, még mielőtt a fehér ember felfedezte volna, és Amerikának nevezte volna el. A különféle indián törzsek különféle szavakkal válaszoltak erre a kérdésre, de minden nép nyelvén azt jelentette ez a szó: „A Miénk”.

Amikor mi a miénknek nevezzük a várost, ahol élünk, arra is gondoljunk, hogy ebbe a többes szám első személybe hány és hány különféle nyelvet beszélő, eltérő mentalitású, származású, ember, közösség tartozik bele.

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy egy 1946-ban Szlovákiából, Érsekújvárról kitelepített család sarjaként köszönhettem Önöket. Közös a sorsunk, közös a múltunk, közös a jelenünk és hiszem, hogy közös a jövőnk is. Mindannyian szeretjük ezt a hazát, ezt a várost – és talán egyre jobban egymást is. Ez a tábla pedig emlékeztessen arra, hogy csak a szeretet és az összefogás ereje épít, minden más rombol. Épít országot, várost, közösséget, családot és mindnyájunkat is külön-külön. Ezért felbecsülhetetlen a jelentősége, hogy együtt emlékezhetünk.

Isten hozta Önöket haza. Haza Budakeszire.” – *Lendvay Endre alpolgármester*